



Riga Graduate School of Law

Sammanfattning

I detta betänkande föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta, genom försäljning, den svenska aktieposten i Riga Graduate School of Law, vilken innehas av Svenska institutet, till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia.

Bakgrunden till beslutet är ett avtal från 1997 mellan Sverige och Lettland om upprättandet av Riga Graduate School of Law. Sverige har finansierat uppbyggnaden och driften av Juristhögskolan i Riga med totalt 40 miljoner kronor under åren 1997–2004. Enligt avtalet etablerades högskolan som ett lettiskt aktiebolag där Sverige under en övergångsperiod innehar 51 % av aktierna. Efter ett regeringsbeslut i augusti 2002 innehas den svenska aktieposten av Svenska institutet. Resterande aktier innehas av lettiska staten och Sorosstiftelsen.

Avsikten har hela tiden varit att skolan skall bedriva juridisk utbildning på mastersnivå, men även fortbildning och vidareutbildning. Målet är att förbättra utbildningen i samhällsvetenskap och juridik i Baltikum. Skolan har utexaminerat omkring 200 mastersstudenter, inte enbart från Lettland utan också från bl.a. Estland och Litauen.

Sedan mer än två år har överläggningar förts mellan regeringarna i Sverige och Lettland om skolans framtid.

Regeringen föreslår i budgetproposition 2005/06:1, under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (avsnitt 3.8.1; yrkande 6), att riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i Riga Graduate School of Law (RGSL) till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia.

Med beaktande av 26 § andra stycket och 29 och 30 §§ budgetlagen (1996:1059) anser utskottet att riksdagen bör bemyndiga regeringen att överlåta, genom försäljning, den svenska aktieposten i Riga Graduate School of Law, vilken innehas av Svenska institutet, till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	7
Förteckning över behandlade förslag.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riga Graduate School of Law

Riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta, genom försäljning, statens aktier i Riga Graduate School of Law (RGSL) till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia. Därmed bifaller riksdagen *proposition 2005/06:1, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, avsnitt 3.8.1, yrkande 6.*

Stockholm den 8 november 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s), Pär Axel Sahlberg (s), Rosita Runegrund (kd), Sermin Özürküt (v), Gabriel Romanus (fp) och Annika Carlsson (c).

Redogörelse för ärendet

I budgetproposition 2005/06:1 föreslår regeringen, under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, att riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i Riga Graduate School of Law (RGSL) till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia (avsnitt 3.8.1) (yrkande 6).

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag.

Utskottet har den 20 oktober fått en föredragning i ärendet av statssekreterare Annika Söder, ambassadör Hans Grönwall och departementsrådet Kajsa Olofgård.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I budgetproposition 2005/06:1 under utgiftsområde 7, avsnitt 3.8.1, redovisar regeringen att ett avtal mellan Sverige och Lettland ingicks 1997 om upprättande av Riga Graduate School of Law (RGSL). Enligt avtalet etablerades RGSL i Riga som ett lettiskt icke vinstdrivande aktiebolag där Sverige under en övergångsperiod innehar 51 % av aktierna. Efter ett regeringsbeslut 2002 innehas den svenska aktieposten av Svenska institutet. Den svenska insatsen till stöd för RGSL har finansierats inom anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Vidare anför regeringen att den svenska statens aktiepost i RGSL bör överföras i lettisk ägo när utvecklingssamarbetet med Lettland avslutats. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i RGSL till Lettlands regering.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 3 juli 1997 (UD97/879/EC) att ett avtal mellan Sverige och Lettland om upprättandet av Riga Graduate School of Law skulle undertecknas. Den svenska regeringen beslutade samtidigt att anvisa 4 miljoner kronor per år för projektets tre första år. Sverige har finansierat uppbyggnaden och driften av Juristhögskolan i Riga med totalt 40 miljoner kronor under åren 1997–2004.

Enligt avtalet från 1997 etablerades högskolan som ett lettiskt aktiebolag där Sverige under en övergångsperiod innehar 51 % av aktierna. Efter ett regeringsbeslut den 29 augusti 2002 (UD2002/1201/EC) innehas den svenska aktieposten av Svenska institutet. Resterande aktier innehas av lettiska staten (25 %) och Soros Foundation Latvia (24 %).

I mars 1998 upprättades, genom en överenskommelse mellan stiftelsen Raoul Wallenberginstitutet, Lettlands utbildnings- och vetenskapsministerium och Sorosstiftelsen i Lettland, Riga Graduate School of Law som juridisk person vid en ceremoni i Riga. Vidare antogs stadgar för högskolan och en

styrelse tillsattes med Svenska institutets generaldirektör som ordförande. Till rektor utsågs professor emeritus Jan Ramberg, Stockholms universitet.

Avsikten är att skolan skall bedriva juridisk utbildning på mastersnivå, men även fortbildning och vidareutbildning. Målet är att förbättra utbildningen i samhällsvetenskap och juridik i Baltikum.

Skolan har utexaminerat omkring 200 mastersstudenter, inte enbart från Lettland utan också från bl.a. Estland och Litauen. De första mastersstudenterna vid RGSL från Lettland kunde examineras vid en ceremoni i mars 2001, i vilken kronprinsessan Victoria och Lettlands president Vaira Vike-Freiberga deltog.

Efter överläggningar med Lettlands utbildningsminister har företrädare för Sverige och Lettland den 20 juni 2005 i Riga undertecknat ett Letter of Intent som reglerar ett överförande i lettisk ägo av högskolan i enlighet med vad som förutsägs i det ursprungliga avtalet mellan Sverige och Lettland 1997, innefattande en försäljning av den svenska aktieposten.

Gällande rätt

Försäljning av statens aktier regleras i lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen).¹

Samtliga beslut om försäljning av statens aktier behöver inte prövas av riksdagen. Av budgetlagen följer dock att riksdagens godkännande behövs för en försäljning av de svenska aktierna i Riga Graduate School of Law, eftersom Sverige innehar 51 % av aktierna. Enligt 26 § andra stycket budgetlagen får nämligen regeringen inte utan riksdagens bemyndigande genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar.²

Försäljningen skall, enligt 29 §, genomföras affärsmässigt, om inte särskilda skäl talar mot det. Med affärsmässigt avses, enligt propositionen, att man vid försäljning skall se till att priset blir så fördelaktigt som möjligt för staten, att försäljning till underpris inte kommer till stånd och att ovidkommande hänsyn inte tas.

Undantag får dock göras, enligt 29 §, om det finns särskilda skäl.³ Vid prövning av om det finns särskilda skäl att frånga affärsmässighet är en restriktiv bedömning påkallad.⁴ Egendomens värde skall tillmätas betydelse. Avsteg från principen om affärsmässighet bör inte göras utan riksdagens godkännande vid försäljning av egendom som har ett betydande värde.⁵

När en egendom säljs tillförs staten en inkomst. Därför, framhöll regeringen i proposition 1995/96:220 (s. 65 f.), behövs både regler som ger regeringen befogenheter att besluta om försäljning och föreskrifter som anger under vilka

¹ Prop. 1995/96:220, bet. 1996/07:KU3, rskr. 1996/96:27.

² Prop. 1995/96:220, s. 58 f. och s. 102.

³ Prop. 1995/96:220, s. 103 f. I propositionen (s. 53 f.) behandlas frågan om vad som kan utgöra särskilda skäl såvitt avser fast egendom.

⁴ Prop. 1995/96:220, s. 57 och 104.

⁵ Prop. 1995/96:220, 104.

förutsättningar regeringen får besluta hur försäljningsinkomsterna skall disponeras.

Enligt budgetlagen (30 §) framgår att om riksdagen har beslutat om försäljning av egendom, skall inkomsten redovisas mot en inkomstitel på statsbudgeten, om inte riksdagen bestämmer annat.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att etablerandet av den juridiska högskolan i Riga var en viktig svensk markering. Utskottet har i ett tidigare betänkande (1998/99:UU2, s. 95) sett mycket positivt på etablerandet av den juridiska högskolan (Riga Graduate School of Law). Utskottet anförde: "Övergången till marknadsekonomi och integrationen av de baltiska staterna med EU ställer krav på höjd juridisk kompetensnivå. Det gäller inte minst internationell rätt, internationell avtalsrätt liksom primär- och sekundärrätten inom EG."

Enligt vad utskottet, vid en föredragning med statssekreterare Annika Söder, kunnat erfarra har den akademiska standarden vid RGSL varit hög. Samtidigt har skolan haft stora ekonomiska problem, främst till följd av ett lån hos Nordiska investeringsbanken (NIB) som ingåtts i syfte att renovera den fastighet som donerades till RGSL av Sorosstiftelsen. De ursprungliga tankarna om att låta merparten av byggnaden hyras ut som kontor på marknaden har, på grund av fallande marknadshyror, inte givit förväntade ekonomiska intäkter.

De ekonomiska svårigheterna, som även varit föremål för viss massmedial uppmärksamhet, har haft en negativ inverkan på juristhögskolan, till exempel på möjligheterna att anta studenter. Utskottet anser att informationen i budgetpropositionen i denna del inte var fullt tillfredsställande. Utskottet värdesätter transparens och öppenhet och anser det angeläget att insatser inom utvecklingsarbetet av det här slaget följs upp och utvärderas.

Överläggningar mellan regeringarna i Sverige och Lettland om skolans framtid har förts sedan mer än två år och kan, enligt utskottets mening, ses mot bakgrund av det ursprungliga avtalet om en framtida överlåtelse av det svenska aktieinnehavet.

Enligt vad utskottet inhämtat förordar den lettiska regeringen alternativet att RGSL överlåts till University of Latvia. Enligt det Letter of Intent som i juni 2005 ingicks mellan Sverige och Lettland anges att Sverige överlåter, genom försäljning, det svenska aktieinnehavet till den lettiska staten, som i sin tur överför aktierna till University of Latvia. Sorosstiftelsen gör på motsvarande sätt med sitt aktieinnehav. I fråga om överlåtelsen av det svenska aktieinnehavet finner utskottet det naturligt att den lettiska regeringens inställning till juristhögskolans framtid respekteras.

Enligt vad utskottet vidare har inhämtat förbinder sig universitetet att långsiktigt bibehålla och utveckla RGSL. Utskottet har inhämtat att samtliga berörda är angelägna om att fullgöra ingångna förpliktelser mot redan inskrivna studenter. Skolans ambition är också att inskrivningen av nya studenter återupptas under hösten 2006.

Utskottet konstaterar att riksdagens godkännande, enligt 26 § budgetlagen (1996:1059), behövs för en försäljning av de svenska aktierna i Riga Graduate School of Law. Utskottet har inhämtat att försäljningen är tänkt att genomfö-

ras affärsmässigt. Samtidigt är det utskottets uppfattning att försäljningen, som är förutsedd redan vid ingången av det ursprungliga avtalet från år 1997, är tydligt förankrad i det utvecklingsamarbete som Sverige bedrivit i de baltiska länderna. Det förhållandet torde kunna anses innebära att sådana särskilda skäl som omtalas i budgetlagen (29 §) också skulle kunna åberopas.

Utskottet har vid ovan nämnda föredragning erfarit att en första delbetalning av aktieposten kommer att erläggas först efter den 1 januari 2006.

Utskottet delar mot bakgrund av det ovan anförda den av regeringen i budgetproposition 2005/06:1, utgiftsområde 7, framförda bedömningen att det svenska aktieinnehavet i RGSL bör överlätas i lettisk ägo, i enlighet med vad som redan förutsågs i det ursprungliga avtalet mellan Sverige och Lettland från 1997.

Med beaktande av 26 § andra stycket och 29 och 30 §§ budgetlagen (1996:1059) anser utskottet att riksdagen bör bemyndiga regeringen att överlåta, genom försäljning, den svenska aktieposten i Riga Graduate School of Law, vilken innehas av Svenska institutet, till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att regeringens proposition 2005/06:1, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, yrkande 6 bör bifallas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Propositionen 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 5:

6. Riksdagen bemyndigar regeringen att överlåta statens aktier i Riga Graduate School of Law (RGSL) till Lettlands regering för vidare överlåtelse till University of Latvia (avsnitt 3.8.1),